Tarbiyaning umumiy metodlari

Moxinur Akromjon qizi Karimova
Rayhona Anvarova
Sevinch Ilhomova
Ilmiy maslahatchi: M.M.Mirzakarimova
Andijon davlat chet tillari instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarbiya metodlarini pedagogik jarayonda o‘quvchilarni ma’naviy, axloqiy, intellektual, estetik va jismoniy jihatdan tarbiyalashda qo‘llanilishi, insonning jamiyatda yashashi uchun zarur bo‘lgan xususiyatlarni shakllanishida amaliy yordam ko‘rsatishi bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: tarbiya, ishontirish, rag‘batlantirish va jazolash, amaliy faoliyat va odatlarni shakllantirish, o‘rnak ko‘rsatish

General methods of upbringing

Mokhinur Akromjon kizi Karimova
Rayhona Anvarova
Sevinch Ilhomova
Scientific advisor: M.M. Mirzakarimova
Andijan State Institute of Foreign Languages

Abstract: This article describes the use of upbringing methods in the pedagogical process in the spiritual, moral, intellectual, aesthetic and physical education of students, as well as their practical assistance in the formation of the characteristics necessary for a person to live in society.

Keywords: upbringing, persuasion, encouragement and punishment, the formation of practical activities and habits, setting an example

Tarbiya - insondada jismoniy, ruhiy, axloqiy, ma’naviy jixatlarni shakllantirishga qaratilgan amaliy pedagogik jarayon hisoblanib, insonning jamiyatda yashashi uchun kerakli bo‘lgan xususiyatlarni shakllanishida amaliy yordam ko‘rsatadi. Tarbiya jarayoni inson yaralgan davrdan boshlab xozirgi davrga qadar avloddan avlodga o‘tib sayqallanib kelmoqda. Shuning uchun tarbiya jarayonida bir qancha metodlar shakllangan.

Tarbiyaning umumiy metodlari - bu tarbiya jarayonida qo‘llaniladigan usullar bo‘lib, ular shaxsning ongini, xulq-atvorini va shaxsning jamiyatda o‘zini boshqara

(cc) BY

olishini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur metodik usullar pedagogik jarayonda o‘quvchilarni ma’naviy, intellektual, axloqiy, jismoniy va estetik jihatdan tarbiyalashda foydalaniladi.

Tarbiya jarayonida quyidagi metodlardan foydalanish tarbiyalanuvchilarga ta’sir o‘tkazish mumkin. Bular:

1. Ishontirish metodlari orqali tarbiyalanuvchilarga tushuntirish, dalillar orqali ularning ongiga ta’sir qilishga asoslangan. Bu metod tarbiyalanuvchiga kuchli ta’sir ko‘rsatib tarbiyalanuvchi ongida jamiyatda kerakli shaxs ekanligiga ishonch xosil qildirish mumkin. Ishontirish metodini quyidagicha amalga oshirish mumkin:

- Tushuntirish va suhbati - axloqiy tushunchalarni izohlash, misollar keltirish.
- Nasihat va maslahat berish - o‘quvchining xulq-atvorini to‘g‘rilash uchun tavsiyalar berish.
- Baholash va tahlil qilish - insonning o‘ziga tegishli bo‘lgan xatti-harakatlarni baholash va muhokama qilish.

2. Rag‘batlantirish va jazolash metodini qo‘llash bilan o‘quvchilarni ijobiy xulq-atvorga rag‘batlantirish va noto‘g‘ri harakatlardan qaytarishga erishish mumkin. Bu metodni ham turlarga bo‘lish mumkin:

- Ma’qullash va rag‘batlantirish - maqtov, minnatdorchilik bildirish, mukofot berish.
- Jazo va tanbeh berish - muloyimlik bilan ogohlantirish, qoidabuzarlik uchun intizomiy choralar ko‘rish.

3. Amaliy faoliyat va odatlarni shakllantirish metodlar tarbiyalanuvchilarning odatlarini, mehnat madaniyatini shakllantirishga qaratilgan.

- Mashq qildirish va odat hosil qilish - muayyan axloqiy odatlarni takrorlash orqali shakllantirish.
- Topshiriq berish - o‘quvchilarni muayyan faoliyat bilan shug‘ullantirish.
- Jamoa faoliyatini tashkil etish - o‘quvchilarni guruh bo‘lib ishlashga o‘rgatish.

Bu metodni qo‘llashda pedagog ommaviy madaniyat va milliylikka yod bo‘lgan odatlarni qo‘llamaslik tavsiya etiladi.

4. O‘rnak ko‘rsatish metodlari

Bu metodlar shaxsiy namuna, mashhur shaxslar hayoti va faoliyatini o‘rganish orqali tarbiya berishga asoslangan.

- O‘qituvchi va ota-onalarning shaxsiy namunalari - ularning xatti-harakatlari o‘quvchilarga ta’sir qiladi.
- Mashhur kishilar hayoti - buyuk shaxslarning hayoti va faoliyati misolida tarbiya berish.

Tarbiyaning umumiy metodlari bolalar va o‘smirlarni har tomonlama rivojlantirish, ularga ijobiy fazilatlarni singdirish uchun ishlatiladi. Har bir pedagog tarbiya jarayonida ushbu metodlarni sharoit va tarbiyalanuvchilarning yosh

(cc) BY

xususiyatlariga qarab qo‘llashi lozim. Demak metod tanlayotgan pedogog uning natijasini oldindan bila olishi juda muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo’limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko’taramiz. - Toshkent: “O’zbekiston” NMIU, 2017. - 592 b.
2. Abdurahmonov A. Saodatga eltuvchi bilim. «Ma’rifat gulshani» gazetasi, 6 (11) - 2007 yil.
3. To’raqulov X.A. Pedagogik tadqiqotlarda axborot tizimlari va texnologiyalari. Toshkent: Fan, 2006, 250 bet.
4. Hasanboyev J. va boshq. Pedagogika. Toshkent: Fan, 2006, 284 bet.
5. Mirzakarimova M. EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES //Академические исследования в современной науке. - 2023. - Т. 2. - №. 8. - С. 92-94.
6. Mirzakarimova M. M. The Necessity to Develop Students’ Entrepreneurial Skills in English Classes //Telematique. - 2022. - С. 7128-7131.
7. Мирзакаримова М. М. ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL “INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY. - 2020. - Т. 1. - №. 1. - С. 63-65.
8. Мирзакаримова М. М. Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 216-222.
9. Madaminjonovna M. M. Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies //International Journal of Human Computing Studies. - 2023. - Т. 5. - №. 3. - С. 15-17.
10. Мирзакаримова М. М. Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 97-103.
11. Mirzakarimova M. CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O ‘QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO ‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR //Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. - 2023. - №. 6. - С. 410-415.
12. МИРЗАКАРИМОВА М. М. ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙЎНАЛТИРИБ ЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ //Novateur Publications. - 2022. - №. 1. - С. 1-128.
13. Mirzakarimova M. M. et al. Scientific and pedagogical activity of Imam al-Bukhari //Science and Education. - 2023. - Т. 4. - №. 12. - С. 321-324.

(cc) BY

14. Mirzakarimova M. M., Uzoqjonova M. D. Q. O’zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o’rganish va bartaraf qilish //Science and Education. - 2023. - Т. 4. - №. 11. - С. 78-83.

15. Mirzakarimova M. M. et al. Pedagogik mahoratning shakllanshi va rivojlanishi //Science and Education. - 2024. - Т. 5. - №. 3. - С. 264-269.

16. Mirzakarimova M. M. et al. “Avesto” va pedagogik fikrlar rivoji //Science and Education. - 2024. - Т. 5. - №. 2. - С. 224-228.

17. Zamonaviy sharoitlarda umumta’lim M. M. M. fanlarini tadbirkorlikka yo ‘naltirib o ‘qitish tizimi //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 216-222.

18. Mirzakarimova M. M. et al. O ‘qituvchining muomala madaniyati //Science and Education. - 2024. - Т. 5. - №. 4. - С. 278-282.

19. MADAMINJONOVNA M. M. XORIJIY TILLARNI TADBIRKORLIKKA YO ‘NALTIRIB O ‘QITISHNING DIDAKTIK ASOSLARI //Nova. Pub. - 2022. - С. 1-128.

20. Madaminjonovna M. M. Umumta’lim fanlarini tadbirkorlikka yo ‘naltirib o ‘qitish tizimi //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 97-103.

21. Madaminjonovna M. M. et al. ECOLOGICAL-VALEOLOGICAL CULTURE IN THE" MAN-NATURE-SOCIETY" SYSTEM //Web of Teachers: Inderscience Research. - 2024. - Т. 2. - №. 5. - С. 51-55.

22. Salamat Yegeubayeva; Allanazarova Feruza Karimberdievna; Amantai Kunakbayev; Rakhimov Sherzod; Bobomurodova Munojat; Sherquziyeva Guzal Faxritdinovna; Bakhtiyor Omonov; Bobojonov Otabek Khakimboy ugli; Mirzakarimova Makhliyokhon; Khayitmuradov Anvarjon; I.B. Sapaev; Mirzayeva Mutabar Azamovna; Komilov Rustamjon Makhamadovich. "The Effect of Copper Oxide Nanoparticles on Hepatic and Renal Toxicity in Domestic Rabbits", Journal of Nanostructures, 14, 1, 2024, 150-155. doi: 10.22052/JNS.2024.01.015.

23. Умнов Д. Г., Кариев А. Д., Тешабоев А. Ю., Мирзакаримова М. М. Формирование финансовой грамотности и культуры потребления у старших дошкольников // Перспективы науки и образования. 2024. № 6 (72). С. 420-436. doi: 10.32744/pse.2024.6.26.

24. Uzoqjonova, M. (2023). Tabiiy fanlarni o’qitishda STEAM ta’limi tizimi. Science and Education, 4(9), 344-347. Retrieved from https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6297.

25. Uzokjonova, M. (2023). STEAM technology and the importance of gamification in it. Science and Education, 4(10), 365-368. Retrieved from https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6361.

26. Uzoqjonova, M. (2024). EKOLOGIK MA’DANIYATNI YOSHLAR ONGIGA PEDAGOGIK METODLAR YORDAMIDA SINGDIRISH. Universal

CC BY

Xalqaro Ilmiy Jurnal, 1(4), 99-100. Retrieved from https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/72.